

**МАТЕРІАЛИ
MATERIALS**

**IV МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
IV INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE**

**«ЕСТЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ
ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ
ВИКЛАДАЧІВ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН»**

**«AESTHETIC FUNDAMENTALS OF DEVELOPMENT
OF PEDAGOGICAL SKILLS
OF TEACHERS OF MYSTYCHI MYSTY»**

**8-9 квітня 2021 року
April 8-9, 2021**

**Умань-2021
Uman-2021**

Стефанишин Л. Р. ЧЕЛЕНДЖ ЯК СПОСІБ ЗАЛУЧЕННЯ ДО ТВОРЧОСТІ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ.....	199
Танадайчук В. В. ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА.....	202
Тарасюк Л. М. РОЛЬ ВОКАЛЬНИХ ВПРАВ У РОБОТІ ЗІ СТУДЕНТАМИ-ВОКАЛІСТАМИ.....	206
Терешко І. Г. ХОРЕОГРАФІЧНІ ФОРМИ МОЛОДІЖНИХ РОЗВАГ У НАРОДНИХ ТРАДИЦІЯХ СХІДНОГО ПОДІЛЛЯ (НА ПРИКЛАДІ ІСТОРИЧНОЇ УМАНЩИНИ).....	211
Тимків Б.М. ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДИК У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА.....	218
Ткаченко О. О. ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО СТАВЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ДО ТРАДИЦІЙ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ЯК ПСИХОЛОГО- ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА.....	221
Тютюнник І. С. ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОГО РИСУНКА ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНОСТІ ДИЗАЙН.....	226

3. Леонтьев А. Деятельность. Сознание. Личность. М.: Политиздат, 1977. 302 с.
4. Побірченко О. М., Толстогузова Л. С. Етнічні традиції декорування художнього текстилю. Естетичні засади розвитку педагогічної майстерності викладачів мистецьких дисциплін: матер. наук.практ. конф. Умань: АЛМІ, 2019. с. 92-93.
5. Пономарьов А. Українська етнографія: курс лекцій : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Либідь, 1994. 316 с.
6. Психологія особистості: Словник-довідник / За редакцією П.П. Горностая, Т.М. Титаренко. К.: Рута, 2001. 320 с.
7. Ушинський К. Д. Про народність у громадському вихованні. Вибрані педагогічні твори: у 2 т. Т. 1. К. : Радянська школа, 1982. С. 43-103.
8. Chervinska Inna. Mountain School of the Ukrainian Carpathians: Problems and Prospects of Development. Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University. Vol 1, No 2-3 (2014). pp. 28-33.

Тютюнник І. С.

ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОГО РИСУНКА ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНОСТІ ДИЗАЙН

Роль вивчення рисунка, живопису, скульптури студентами-дизайнерами важко переоцінити, тому що мистецтво за своєю суттю є індивідуальним, і, відповідно, виступає засобом індивідуалізації об'єктів дизайну. Питання особливостей викладання художніх дисциплін для зазначеної спеціальності є сьогодні дуже актуальним, адже складання авторських навчальних програм потребує певної диференціації завдань відповідно до різних спеціалізацій.

В історичному ракурсі обрану проблему вивчав російський мистецтвознавець Михайло Горелов [1]. Цінними для дослідження проблем викладання рисунка для дизайнерів у вищих мистецьких закладах стали матеріали тематичних конференцій (Всеросійської науково-практичної конференції «Проблеми академічного рисунка в сучасній системі освіти» 2016 року, V Всеукраїнської науково-практичної конференції «Архітектурний рисунок у контексті професійної освіти» 2018 року), де розглядався цілий спектр питань з означеного напрямку [2; 3]. Щодо наявності в освітньому просторі

методичної літератури, то переважна більшість виданих посібників з рисунка створені для художників станкового мистецтва і не розглядають способи взаємозв'язку рисунка і проектування. Щоправда в останні роки почали з'являтися навчальні публікації, переважно російського видавництва, в яких акцент ставиться на варіативність рисунка відповідно до різних спеціалізацій дизайну.

Існує дві групи думок щодо навчання рисунка студентів спеціальності «дизайн». Прихильники першого напряму стверджують, що будь-які підміни базових академічних традицій, їх заміна чи трансформація, скорочення тривалості навчання призведуть до втрати рівня художньої підготовки спеціалістів з дизайну. Така думка спричинена ототожненням дизайнерів із художниками чи з вчителями образотворчого мистецтва.

Друга група думок виходить зі сприйняття рисунка як дисципліни з суто творчим спрямуванням, з частковим оминанням академічних традицій; коли рисунок має стати не навчальною вправою, а інструментом втілення художньої ідеї. Вважається, що така дисципліна потрібна швидше для розвитку творчого мислення, образності майбутнього фахівця з дизайну. Проте, практично націлювати студентів лише на творчість не видається можливим, оскільки у них відсутні розуміння азів рисунку і вміння грамотно переносити зображення на площину.

Обидва полюси («Академічний рисунок», який вивчає природу, вчить реалістично передавати об'ємні предмети на площині паперу засобами лінії та тону і «Творчий рисунок», який трансформує природу) мають проміжні варіанти сприйняття навчання цієї мистецької дисципліни. Це «Архітектурний рисунок» (зосереджує увагу на зображенні архітектурних деталей), «Конструктивний рисунок» (працює з лінією, яка розкриває складну форму об'єкта, а не тон), «Спецрисунок» (для дизайнерів вузької спеціалізації – ювелірної продукції, одягу, предметного дизайну тощо).

Ми підтримуємо думку про те, що рисунок виступає основою «наукового ставлення до мистецької праці». Тому важливим вважаємо навчити студентів-дизайнерів основ рисунку з природи, тобто правил перспективного зображення об'єктів, вміння передати їх конструкцію (знаходити вісі, центри, перерізи тощо) а також показати шляхи застосування набутих вмінь у професійній діяльності. Тобто другою повноцінною складовою виступають також композиційно-інтерпретативні вміння засобами рисунку. Такий підхід відображає

набір необхідних спеціальних компетентностей і результатів навчання, передбачених стандартом вищої освіти за спеціальністю 022 «Дизайн» для бакалаврського рівня вищої освіти при вивченні навчальної дисципліни «Рисунок» [5]: здатність застосовувати у проектно-художній діяльності спеціальні техніки та технології роботи у відповідних матеріалах (за спеціалізаціями); здатність зображувати об'єкти навколишнього середовища і постаті людини засобами пластичної анатомії, спеціального рисунка та живопису (за спеціалізаціями); здатність здійснювати композиційну побудову об'єктів дизайну.

Вивчення дисципліни «Рисунок» повинен забезпечити досягнення здобувачами таких результатів навчання: аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти для розроблення художньо-проектних вирішень; створювати об'єкти дизайну засобами проектно-графічного моделювання; розробляти композиційне вирішення об'єктів дизайну у відповідних техніках і матеріалах; відображати морфологічні, стильові та кольоро-фактурні властивості об'єктів дизайну.

Усі проблеми при навчанні рисунка студентів спеціальності 022 «Дизайн» можна згрупувати у три блоки.

Особливості змісту викладання. Зосередження уваги лише на академічному натурному зображенні може призвести до того, що студенти почнуть втрачати інтерес до рисунка, особливо ті, хто не має базової підготовки чи схильності до образотворчого мистецтва. Формування художньо-творчої активності студентів на заняттях з дисципліни «Рисунок» вбачається можливим завдяки введенню в навчальну програму завдань, які передбачають нестандартний вибір природи; самостійність в обранні об'єкту зображення; розширення, комбінування технік виконання аудиторних та домашніх завдань; створення на основі реальних образів графічних творчих композицій. Щоб так звані творчі завдання не виглядали випадковими, пропонуємо кожному передбачену програмою тему розділити на два завдання – реалістично-конструктивне виконання і творче його переосмислення. Тоді студенти будуть при вивченні теми відразу орієнтуватися на потребу застосування знань на практиці, тобто у створенні образу для майбутнього дизайн-проектування. Тут вже виникає потреба орієнтуватися на міждисциплінарні зв'язки.

Крім того, потрібно розмежувати завдання для дизайнерів середовища і графічного дизайну. Перші будуть вирішувати професійні

завдання, пов'язані з питаннями створення і композиційної організації простору, його глибини. Рисунок для них може служити основою креслення, макета, скульптури, графічно грамотним оформленням своєї проєктної ідеї. Дизайнери-графіки будуть працювати з площиною. Їм важливо опанувати різні техніки ручної графіки, а також принципи стилізації, потрібні для виконання графічної продукції.

Виникає питання із навчанням дизайнерів вмінню зображати фігуру людини, адже дворічна програма з рисунка не вміщає цих завдань за браком часу. Якщо зображення гіпсової голови людини ще можна ввести в навчальний процес, то зображення постаті студентами не вивчається (лише у вигляді швидких зарисовок на рисунку). Тому ці теми можна ґрунтовніше опрацювати на дисципліні «Пластична анатомія» чи вибіркового предмета, пов'язаних із графічними зображеннями.

Проблеми методики. Викладач повинен залучати не тільки чуттєве сприйняття (відчуття і сприйняття), а й розумову активність студентів (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, абстрагування, конкретизацію). Наприклад, корисним буде зображати лише половину предмету, наскрізне рисування, композиційні завдання, що вимагають мисленнєвої активності.

Проблеми тривалості навчання. Скорочення аудиторних годин на опанування програми з рисунка (та інших базових мистецьких дисциплін) для студентів-дизайнерів є необхідною вимогою часу, і крім недоліків має і позитивні моменти – можливість збільшити інтенсивність роботи студентів, зробити чіткішими вимоги до результатів роботи. Важливим є пояснити студенту, яке завдання стоїть в кожному конкретному випадку.

Також пріоритетним стає використання міждисциплінарних зв'язків. Не всі постановки студенти повинні завершувати повністю на заняттях з рисунку. Частина їх може продовжуватись при виконанні завдань з інших дисциплін. Так, протягом перших двох років навчання вивчається ще живопис, композиція, пластична анатомія, скульптура, пленерна практика. Також є можливість продовжити ознайомлення із графічними техніками, при бажанні, на вибіркового дисциплінах – «Рисунку м'якими матеріалами», «Художньо-прикладній графіці», «Станковій графіці», «Прикладній графіці», «Ескізній та проєктній графіці», «Книжковій ілюстрації» тощо. Тут також творча художня діяльність пов'язана з оволодіннями методами і способами стилізації,

тобто адаптації реалістичного зображення до проєктного задуму.

Ми погоджуємося із Андрієм Савіновим щодо особливостей навчання рисунка дизайнерів [4, с. 4–5]:

- необхідність зв'язку із конкретною спеціалізацією;
- націлення не тільки на аналіз об'єкта, а й на творче перетворення форми, визначення основних її якостей: декоративних, ритмічних, пластичних, формотворчих тощо;
- освоєння основних принципів академічного рисунка: методичної послідовності; композиції зображення; конструктивного аналізу форми; художньо-образного вирішення; рисунка подумки; тонального вирішення; цілісності зображення;
- увага до відображення фактури різних матеріалів засобами графіки;
- розвиток конструктивно-просторового і образно-пластичного мислення, які допоможуть моделювати просторові форми з пам'яті чи уяви.

Отже, навчання студента-дизайнера рисунка потребує врахування принципів і академічного, і творчого рисунка. Тільки таке систематичне планомірне поєднання та інтеграція з іншими мистецькими дисциплінами дозволить підтримувати інтерес до предмета, розвивати мисленнєву і творчу активність і націлювати на практичне застосування набутих вмій при подальшій проєктній діяльності.

Список використаних джерел:

1. Горелов М. В. Рисунок как инструмент проектного мышления (на примере МГХПУ им. С. Г. Строганова) : автореф. дисс. ... канд. искусствоведения : 17.00.06. Москва, 2006. 31 с.
2. Попова І. І. Особливості викладання образотворчих дисциплін в контексті дизайнерської освіти. *Архітектурний рисунок у контексті професійної освіти* : зб. наук. праць за матеріалами V Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, молодих учених і науково-педагогічних працівників (м. Полтава, 25 жовтня 2019 р.). Полтава : ПолтНТУ, 2019. С. 108–112.
3. *Проблемы академического рисунка в современной системе образования*: материалы Всерос. науч.-практ. конф., 24-28 окт. 2016, г. Омск / Омск. гос. технич. ун-т, Институт дизайна и технологий. Омск : ОмГТУ, 2016. 150 с.

4. Савинов А. М. Методические принципы академического рисунка при подготовке дизайнеров. *Концепт*. 2014. Спецвыпуск № 06. URL: <http://e-koncept.ru/2014/14571.htm>.

Стандарт вищої освіти за спеціальністю 022 «Дизайн» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Київ. 2018. 15 с.

Федюк В. Д.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ГАРМОНІЙНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ШКОЛЯРА В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПРЕДМЕТІВ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ «МИСТЕЦТВО»

Педагогічна система української школи виявляє виняткову турботу про те, щоб підростаюче покоління отримало естетичне виховання, на все життя набуло почуття прекрасного. Естетичне ставлення учнів до дійсності у творчій діяльності припускає засвоєння моделі твірного, художньо-творчого ставлення до світу, яке може бути вираженим у шкільному віці засобами мистецько-творчих видів діяльності [1].

Загальна мистецька освіта гармонійно поєднує навчання, виховання і розвиток особистості. Мистецька освіта в початковій та основній школі тривалий час обмежувалася такими традиційними предметами художньо-естетичного циклу, як «Музичне мистецтво» та «Образотворче мистецтво», які спрямовувалися на формування естетичної культури й ґрунтувалися переважно на народному і класичному мистецтві. Проте у свідомості учнів створювалася досить фрагментарна художня картина світу, дискретна модель культури, адже сучасний соціокультурний простір не обмежується тільки цими двома видами мистецтва, він сповнений також різновидами синтетичних мистецтв (танець, театр, кіно, відео), багатьма новітніми художніми явищами й арт-практиками (веб-дизайн, інсталяції, перформанс, хеппенінг, флеш-моб тощо). За умов інтеграції змісту освіти елементи базових мистецьких предметів – музичного та образотворчого мистецтва – узгоджується і поєднується без особливих втрат для кожного з них, і в інтегрованих курсах вони залишаються повноцінними й основними компонентами змісту, проте збагачуються іншими компонентами [3. с.7-8].